

Tá tann vanligi feroyingurin tekur avisina — ella blaðið — í hondina so er tað fyrst og fremst fyrri at lesa feroysk tíðindi, ella »nýggjheiti«.

Tann vanligi lesarin lesur ikki avisina fyrst og fremst av partapolitiskum orðum, sum kanska nógv halda og sum eisini kundi verið natúrligt við verandi bláðum.

Hetta vísti m.a. ein kanning sum eg gjørði fyrri fimm árum síðani. At nakað er broytt størstvegis síðani, ívíst eg í, tí í hesum tíðarbilinum eru »bláðini« ikki blivin meira »politisk«, í hvussu er ikki í nøgd. Okkurt undantak er kanska, og onkur sigur kanska, at til tíðir eru bláðini nógv merkt av partapolitikki. Tað er eisini rætt og tað fer tað altíð at vera við verandi bláðum.

Kanningin var ein spurnarkanning, sum eg gjørði í samband við próvtøku á Danmarks Journalisthøjskole. Stívliga 200 spurnarbløð vórðu send út og um 140 komu aftur. Svarini vórðu data-viðgjørð ymsar vegir. Eg skal í hesi grein taka einstøk brot úr úrslitum fyrri at vísa, hvørjar høvudsorserkningar eru til at fólk velja sær ávís bløð, hvat fólk lesa, hvussu og hvat tey kundu ynskt sær afturat.

Lesarnir skuldu m.a. svara út frá tí blaðinum teir fyrst og fremst lósu — fyrsta avis — og so út frá tí sum teir lósu næst — onnur avis.

71 pst.: feroysk ný-tíðindi

Taka vit øll bláðini undir einum, siga 71 av svarpersónunum, at tey feroysku tíðindini hava mest at siga, tá teir velja sær ta fyrstu avisina. Hesin týðningurin minskar, tá teir taka ta næstu avisina í hondina. Tá hevur feroyski tíðindaflutningurin bert stóran týðning fyrri 52 pst.

Hetta var tó galdandi í stóran mun fyrri Dagblaðið, Sosialin og Dimmalætting og Öyggiatíðindi. Tølini lógu millum 80 og 70, nakað lægri fyrri 14. Sept. og Öyggiatíðindi. Viðvíkjandi Öyggiatíðindum komst orsøkin av, at lesarnir í samband við tað løgdu størri dent á lokala tíðindaflutningin. (Tá kanningin varð gjørð, var Öyggiatíðindi Eysturoyar-bláð burturav).

31 pst. partapolitisk áskoðan

Taka vit øll bláðini undir einum, søgdu 31 pst., at partapolitiska áskoðanin hjá blaðnum var avgerandi.

Hetta var fyrst og fremst galdandi fyrri Tingkross (100 pst.), 14. September og Sosialin (50–60 pst.), meðan partapolitiska áskoðanin hevði nógv minni týðning fyrri val av Dimmalætting og Dagblaðnum (16 og 20 pst.). Hetta kemst av tí stóra upplagnum hjá Dimmalætting og undirumboðan av Dagblaðslesarum. (Orsøkin ókend).

Politiski týðningurin hevur uppaftur minni týðning fyrri val av næstu-avis. Her liggja kortini Sosialurin og Dagblaðið ovarliga, um 40 og 30 pst.

Aðrar orsøkir

Sjálvandi vil tað altíð verða torført hjá fólk at siga, hvørjar høvudsorserkningar til val av blaði og blaðlesnaðin eru. Orsøkirnar kunnu verða fleiri og »vani« hevur nógv at siga, men kortini er stuttligt at siggja, hvat fólk leggja dent á.

Sum nevnt er feroyski tíðindaflutningurin høvudsorserkin. Men hann er viftfevandi og av feroyska tíðindaflutninginum hevur fiskivinnutilfar stóran týðning. Heili 53 pst. siga, at hetta evnið hevur stóran týðning fyrri val av blaðnum sum svarpersónurin læs fyrst og fremst. 21. pst. søgdu, at fiskivinnutilfar hevði minni týðning, meðan bert 8 pst. søgdu at tað hevði ongan týðning.

Kjakttilfar (kronikkir, lesarbrøv, politiskar viðmerkingar o.t.l.) hevur eisini rættuliga stóran týðning. 44 pst. siga t.d., at tað hevur »stóran týðning«. Hinvegin hava lýsingar og útlendskar tíðindaflutningar minni týðning fyrri blaðval yvirhøvur. Men taka vit bláðini hvørt især, hava lýsingarnar stórra týðning fyrri val av Dimmalætting. Heili 62 prosent, sum velja Dimmalætting sum »fyrstu-avis«, siga, at lýsingarnar hava størsta týðningin.

Gongdin

Orsøkirnar til val av blaði eru sambært kanningini ikki so partapolitiskar sum fólk yvirhøvur halda. Aðrar grundgevingar liggja nógv fremri.

Viðtøkubroyting í Sjóvinnubankanum

Sambært aðalfundarfráboðan Sjóvinnubankans í Dimmalætting seinasta leygardag er m.a. á dagsskránni »uppskot frá partaeigara um broyting av grein 9 og 13 í viðtøkunum«. Partaeigarin, sum hevur sett hetta uppskot fram, er Føroya Fiskimannafelag. Tá ikki verður greitt frá, hvat mælt verður til at broyta í nevnda uppskoti, og tá haldast má, at hetta hevur ein vissan áhuga fyrri almenningin og ein serligan áhuga fyrri partaeigarnar, fari eg í hesi grein at greiða frá hesum uppskoti. Uppskotið snýr seg um at broyta reglurnar fyrri nevndarval, og tí skal greiðast frá, hvussu skipanin er í dag, hvussu skotið er upp at broyta hesa skinan og hvarjar mætt.

Í dag:

Tað sum er mest lisið í feroysku bláðnum yvir ein kamb er »Tíðindi innanöyggi« í Dimmu. »Panelið« í Sosialinum hevði stóran áhuga. 71 pst. av teimum, sum lósu Sosialin, lósu altíð »Panelið«

panelið

»Til broytingar í viðtøkunum, ið aðrir enn bankanevndin skjóta upp...« krevst 2/3 meiriluti av teimum greiddu atkvøðunum, ið skulu umboða í minsta lagi 1/3 av partapeninginum. Færst ikki serligur meiriluti, kann spurningurin verða lagdur fyrri nýggjan aðalfund innan 4 vikur, tá meira enn helvtin av atkvøðunum á fundi á fyrra aðalfundinum hava greitt atkvøðu fyrri uppskotinum, og hesin fundur tekur tað endaliga avgerð við vanligum meiriluta.

Hetta merkir, at fyrri at samtykkja uppskotið í fyrsta umfar, mega báðir teir »stóru« partaeigarnir atkvøða fyrri. Tó kann tað eisini verða samtykt í fyrsta umfari, um annar av teimum

Tíðindini telja - ikki politikkur

At tað er nakað um hetta er litið at ívast í. Heggja vit eftir gongdini seinastu 12 árin, var 14. September tað fyrsta av teimum smáu bláðunum, ið royndi at gera blaðið meira áhugavert fyrst í sjeitiárunum. Farið var yvir til offset-teknikk. Blaðið kom eini tvey ár fimm dagar um vikuna. Blaðið legði dent á tíðindi, feroyskar samrøður, reportasjur o.t.l. Upplagið vaks, og var eitt skifti yvir 4000 eintek, sum var nógv afturimóti Dagblaðnum og Sosialinum sum lógu um 2–2500. Men útkomudagarnir vórðu seinri settir til triggjar og blaðið bleiv aftur meira politiskt litað við t.d. beinleiðis politiskum greinum á forsiðuni av og á. So við og við minkaði upplagið og kom niður á um 3000 eintek.

Tá Dagblaðið legði um í 1975 og setti sær fyrri at vera eitt tíðindablað við tveimum »politiskum síðum«, vaks upplagið munandi og kom upp á eini 4000 eintek. Hetta upplagið stóð við eina tíð og vaks seinri til um 5000 eintek.

Nú vil onkur sjálvandi siga, at Dagblaðið er meira politiskt enn nakrantíð. Tað er óivað eisini rætt, men hinvegin hevur blaðið ein rættuliga breiðan og fjølbroyttan tíðindaflutning eisini.

Dømi um tað øvugt gongdina er Sosialurin, sum í 1974 legði um teir meiri nymtans teknikk. Blaðið legði eisini størri dent á ein feroyskan tíðindaflutning. Men hetta eydnaðist ikki í tann mun sum skuldi til í fyrstu syftu, og gamla partapolitiska blaðið skein ov nógv ígjøgnum. Upplagið vaks heldur ikki munandi.

Seinri vórðu so einar tvær royndir gjørðar at leggja á annan bóg, og síðan 1977–1978 hevur blaðið borið dām av at vera eitt tíðindablað.

Upplagið hevur verið nakað skiftandi. Frá 1978 vaks tað líandi upp til um 5000 eintek. Viðhvert hevur tað ligið um 6000 og er so aftur dalað nakað.

Nú kunnu sjálvandi nógv spurnartekin setast við gongdina, og viðmerkingar gerast til hana, men yvirhøvur samsvarar hon við svári til ein spurning í kanningini: »Attu feroysku bláðini at verið minni partapolitisk?«

15 pst. svaraðu í stóran mun. 35. pst. svaraðu í ein vissan mun, meðan 49 pst. søgdu nei. V.ø.o. ynskti helvtin, at bláðini vóru minni partapolitisk. Men ein annar spurningur vísti, at fólk yvirhøvur ikki leggja so

stóran dent á partapolitiska áskoðan, tá tey velja »fyrstu-avisina«.

Hvat lósu fólk?

Svarpersónarnir kundu í kanningini eisini upplýsa í »fyrstu-avis« hvørji evni teir »altíð« lósu, sum teir lósu »av og á« og sum teir »ongatið« lósu. Umleið 30 ymisk evni, sum eru vanlig í feroysku bláðunum vórðu nevnd.

Tað ber ikki til at nevna alt, men okkurt sum verður lisið nógv og okkurt sum bert verður lisið lítið skal nevnt.

Óvast liggur teigurin »Tíðindi innanöyggi« í Dimmalætting. 84 pst. lesa altíð teigin. 12 pst. viðhvert og bert 2 pst. ongatið.

78 pst. lósu altíð vanligar feroyskar stuttar tíðindagreinir. 18 pst. lósu av og á, meðan bert 1 pst. segði ongatið.

Tá tað kom til størri greinir, reportasjur o.t.l. minkaði áhugin: 39 pst. altíð, 38 pst. av og á, meðan 7 pst. søgdu ongatið.

62 pst. lósu altíð fiskivinnugreinir, 24 pst. viðhvert, meðan 6 pst. ongatið. Aðrar vinnuligar greinir um idnað o.t.l.: 47 pst. altíð, 36 pst. viðhvert og 3 pst. ongatið.

Hvørki útlendskir stubbar ella tíðinda-greinir verður nógv lisið: um 35 pst. sigur altíð, um 45 pst. av og á og um 10 pst. ongatið.

32 pst. lesa altíð ítrótt, 34 pst. av og á, meðan 21 pst. slettis ikki lesa hann.

Ummæli av ymsum slag og annað mentanartilfar verður serliga lisið av og á: um 25–30 pst. lesa tað altíð, um 50 pst. av og á, meðan 5–10 pst. siga ongatið.

Films- og móta-tilfar verður lítið lisið. Andaligt tilfar, t.d. Guðsorð, verður heldur ikki nógv lisið: 24 pst. altíð, 45 pst. av og á, meðan 21 pst. ongatið.

Brúkarateigurin: 21 pst. altíð, 50 pst. av og á og 7 pst. ongatið.

Viðvíkjandi politiskum tilfari — leiðarum, viðmerkingum

Tølini fyrri kjakttilfarið — oddagreinar, politiskar viðmerkingar, kronikkir og lesarbrøv, siggja soleiðis út:

Oddagreinar: 57 pst. altíð, 26 pst. av og á, meðan 3 pst. siga ongatið.

Politiskar viðmerkingar 44 pst., 37 pst. og 3 pst.

Kanningin varð gjørð í 1978. Tá hevði Dimmalætting t.d. týsdags- og hósdagsprát, sum blaðstjórn, GL. Samuelsen, skrivaði. Hetta lósu Dimmu-lesarnir soleiðis: 27 pst. altíð, 46 pst. av og á og 14 pst. ongatið.

Politisku síðurnar í Dagblaðnum: 40 pst. altíð, 50 pst. av og á, 10 pst. ongatið.

Tá hevði Sosialurin sokallaða »Panelið«. 71 pst. av Sosial-lesarunum lósu tað altíð, 8 pst. av og á, meðan 8 pst. ongatið.

Lesarbrøv yvirhøvur: 47 pst. altíð, 46 pst. av og á, meðan 3 pst. ongatið. (Fleiri viðmerktu, at tey lósu ikki dulnevnd lesarbrøv).

Onkur hevur kanska lagt til merkis, at prosentupphæddirnar fyrri hvønn spurningin geva ikki 1000. Tað kemst av tí at ein prosent-partur svaraði ikki — óupplýst.

Meiri landbúnað, umhvøvi og búskap

Luttakararnir í kanningini høvdu eisini høvi at svara, hvat teir kundu ynskt sær meira av, hvat skuldi verið so tað er og hvat teir kundu ynskt sær minni av.

Svarini liggja serliga í teimum fyrru møguleikum.

Tað, sum svarpersónarnir serliga ynsktu sær meira av, var tilfar — greinir — um búskap (60 pst.), landbúnað (63 pst.), arbeiðsmarknaðarviðurskipti og umhvøvi (61 pst.), tilfar frá kommununum og bústaðar og búsetingartilfar (58 pst.), 53 pst. vildu hava meira um skúla- og útbúgving og mentan, eins og 46 pst. vildu hava meira um almanna- og heilsuviðurskipti.

Svarpersónarnir ynsktu t.d. ikki meira um fiskivinnu, ikki fleiri útlendsk tíðindi, ikki meira um ferðslu og bílar, ikki meira um kvinnurøslu og ikki meira um politisk viðurskipti. Sjálvandi ynskti ein minni prosent-partur meira.

Frávík

Onkur vil kanska halda, at hesi svarini ikki samsvara við sumt av tí undanfarna og viss frávík eru eisini. T.d. lósu fólk nógv fiskivinnutilfar, og tí vil onkur halda, at so vildu tey havt meira, men tað er ikki tilfelldi.

Hinvegin var mentanartilfar — ummæli o.t.l. — ikki nógv lisið, men so legði tað kann tykjað onkrum, so ynskja svarpersónarnir meiri mentanarligt tilfar. Men orsøkin kann vera hon, at teir ikki lesa verandi tilfar, eru ónøgd, og kundu hugsa sær okkurt annað.

Ongatið hevur verið nógv av kvinnupolitiskum tilfari í feroysku bláðunum. Tí kann tað kanska tykjað lægt, at fólk ikki ynskja meira. Men hetta kemst uttan iva av tí, at lutfalsliga fleiri mans svaraðu spurnarbláðunum. Eisini tá tey vóru send til kunna. Nógvur kvinnur svaraðu heldur ikki spurnarbláðnum.

Eins og fiskimenn vóru tær undirumboðar. Fiskimenn svaraðu helst ikki av natúrligum orðum, tí teir hava verið burturstaðir ella bert heima í stuttum tíðarbilum. Hvørki kvinnur ella fiskimenn vóru undirumboðar í útvalinum, spurnarbláðið var sent til. (Úrveljingin varð gjørð á landsfólkayvirlitum. Teyr ávísir føðingardagir vórðu valdir. Teir persónar sum vóru feggir hesar dagarnar luttóku so í kanningini).

Ein veikleiki var sjálvandi hann, at fólk kanska ikki kenna øll hugtekini í blaðheiminum, og hava ringt at skilja ímillum, hvat tað ymiska er, og nógv er metingar. Tí gevur ein slík kanning bert ábendingar.

Men

til spurningin um meiraskul bláðini áttu at verið meira »nærgangandi«, svaraðu yvir 60 pst. ja í stóran og ein vissan mun, meðan 40 pst. søgdu nei.

Hetta høvdu vit hóming av frammanundan.

Ábendingarnar í kanningini eru brúktar í arbeiðnum á Sosialinum seinastu fimm árin — bæði tilvitandi og ótilvitandi, og vit sum her starvast hava lagt nógv størri dent á tað, sum luttakararnir í kanningini ynsktu, men eitt er ikki eydnast: Tá tað kemur til tíðindaflutningin er Sosialurin, og hini bláðini við, akkurát líka litið ágangandi.

Men hvat lesur tí í Sosialinum og hvatkundi tú hugsa teir meira av?

Um tú hevur hug, so luttak í kanningini!

jóhann